

ZONGOR GÁBOR

A vármegyei választásokról (2024)

About the county elections (2024)

SZERZŐ:

ZONGOR GÁBOR, jogász, nyugdíjas önkormányzati érdekvédő,
zongor53@gmail.com, ORCID: 0009-0009-4269-4243

JEL kód: K16, H70, H79, Z18

Kulcsszavak: vármegye • politikai pártok • civil szervezetek
• polgármesterek • nők

Absztrakt: megyei, újabban vármegyeinek nevezett önkormányzatok 1990 óta mindig kisegítő szerepet töltek be a települési önkormányzatok mellett. 2011 óta a területi önkormányzás helye és szerepe még inkább háttérbe szorult. A jelenlegi törvényi szabályozás következtében a megyei önkormányzatok elvesztették közszolgáltató funkcióikat, ezzel párhuzamosan a vagyoni és térségi befolyásukat is. Annak ellenére, hogy a szűkre szabott hatásköri szabályozás szerint többek között területfejlesztési szerepet töltenek be a választott megyei testületek, e tekintetben is korlátos a tényleges szerepük.

Miért érdemes mégis áttekinteni és elemezni a legújabb, 2024-es vármegyei önkormányzati választásokat? A már jelzett korlátos hatáskörrel és politikai súllyal rendelkező vármegyék listás önkormányzati választása ugyanis az adott időpontban a legpontosabb visszajelzést nyújtja a politikai pártok vidéki szerepének megítéléséről. A választási folyamat áttekintése rávilágít az egyes pártok, politikai erők tényleges beágyazódottságára és súlyára.

A legutóbbi önkormányzati általános választás, amely egyben a legelső volt azáltal, hogy az Európai parlamenti képviselő választással együtt került lebonyolításra, mégis sajátosságokat mutat, mivel tavasszal a politikai színtéren megjelent Magyar Péter vezette Tisza Párt és ahol indult, így az európai és a fővárosi választásokon jelentős sikert ért el. Ugyanakkor vidéken nem indítottak jelöltek és vármegyei listákat sem állítottak. Ennek következtében a jelenlegi parlamenti pártok

„versenye” volt a 19 vármegyei választás, viszont mögöttesen felsejlik már az új politikai erő, a Tisza Párt jelenléte is.

AUTHOR:

GÁBOR ZONGOR, lawyer, retired local government advocate, zongor53@gmail.com,
ORCID: 0009-0009-4269-4243

JEL code: K16, H70, H79, Z18

Keywords: county • political parties • NGOs • mayors • women

Abstract: *Since 1990, county governments, more recently known as counties, have always played a subsidiary role to municipal governments. Since 2011, the place and role of regional government has been even more marginalised. As a result of the current legislation, county governments have lost their public service functions and, at the same time, their assets and regional influence. Although the narrowly defined powers of the elected county councils include a role in spatial development, their actual role in this respect is also limited.*

Why is it worth reviewing and analysing the latest county council elections in 2024? The already mentioned limited powers and political weight of the counties with list municipal elections provide the most accurate feedback on the role of political parties in the countryside at the time. An overview of the electoral process sheds light on the actual embeddedness and weight of the individual parties and political forces.

The last municipal general election, which was also the first ever to be held together with the European Parliament elections, was nevertheless unique in that the Tisza Party led by Péter Magyar entered the political scene in the spring and achieved significant success in the European and capital elections. At the same time, no candidates were fielded in the countryside and no county lists were drawn up. As a result, the 19 county elections were a „contest” between the current parliamentary parties, but the presence of a new political force, the Tisza Party, was already looming in the background.

BEVEZETŐ

A magyarországi vidéki területi önkormányzatok tevékenységében az elmúlt évtizedben érdemi változás nem történt, csupán a megye elnevezése változott vármegyére, Magyarország Alaptörvénye tizennegyedik módosítása révén (Alaptörvény, 2023) a vármegye kifejezést a tanulmányban csak az ezt követő időszakra vonatkozóan használtam. Amennyiben a vármegyét a korábbi megyével vettem össze, akkor a megye elnevezést használtam.

A megyei önkormányzatok a lebegő állapotukból (Zongor, 1991) eljutottak a jelenlegi szunnyadó állapotukba. A területi kormányzás alakulásának több évtizedes folyamata,

több jól meghatározható stációra osztható, az első ciklusra jellemző „elrugaszkodás” után következtek a „toporgás évtizedei”, majd 2010-től folyamatosan érzékelhető a „visszafordulás” (Pálné, 2015). A tudomány mindeközben nem maradt adós a szakmai javaslatok megfogalmazásával sem, így a finomhangolástól kezdve a szélesebb profilú, erősödő megyei önkormányzatokon át, a közvetítő, koordináló megyékig kerültek leírásra a lehetséges reformok alapjai (Pálné, 2019).

A megyei önkormányzatok sajátos helyezte – szerepük és tevékenységük mellett – a megyei közgyűlések létrehozásának és tagjaik megválasztásának módjában is kifejeződik. 1994-től kezdődően a megyei önkormányzati választások listás rendszerben zajlanak. A megyei listás választásokat jellemző anomáliák kezdetektől megjelennek a tudományos elemzésekben (Kákai, 1995).

A megyei választásból a megyei jogú városok polgárai kimaradnak és listát politikai pártok, valamint társadalmi szervezetek állíthatnak. A megyei választási szabályok ismertetésétől eltekintve csupán annyit érdemes megjegyezni, hogy a választásban érintett megyei lakosság szám alapján kerül megállapításra az adott megye közgyűlési tagjainak a száma (2010. évi L. törvény). 1994 és 2010 között egy megyében külön listát alkottak a 10 ezer lakosnál népesebb, illetve az az alatti lakosságszámú települések. 2014-től a törvényi szabályozás jelentősen csökkentette a közgyűlési tagok számát és csupán egy listán történik a választás.

Míg 2014-ben összesen 385 mandátum került kiosztásra a 19 megyében, addig 2019-ben már csak 381, mivel Baranya, Bács- Kiskun, Békés, Jász- Nagykun és Somogy megyékben eggyel csökkent az elnyerhető mandátumok száma, viszont Pest megyében eggyel nőtt.

2024-ben további változások történtek. Míg Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén és Csongrád-Csanád vármegyékben eggyel-eggyel csökkent, addig Győr-Moson-Sopronban eggyel és Pest vármegyében kettővel nőtt a közgyűlési tagok száma, aminek köszönhetően továbbra is 381 megyegyűlési képviselő van az országban.

A legkisebb taglétszámú közgyűlések (Heves, Komárom- Esztergom, Nógrád, Somogy, Tolna, Vas és Zala vármegyékben) a törvényi minimumnak köszönhetően 15 főt alkotnak, míg a legnépesebb közgyűlés a Pest vármegyei, 46 fővel.

A továbbiakban azt vizsgáltam, hogy 2024-ben az egyes vármegyékben milyen listák alapján kíséreltek meg mandátumot szerezni, jellemzően a politikai pártok, valamint melyek az egyes listák főbb jellemzői. Az elemzés során a Nemzeti Választási Iroda honlapján fellelhető adatokat használtam fel (NVI, 2024).

PÁRT ÉS EGYÉB LISTÁK SZÁMA

A jelöltállítást követően végül a 19 vármegyében összesen 108 lista került regisztrálásra. Ez átlagosan 5,7 listát jelent vármegyénként. Itt érdemes megjegyezni, hogy öt párt listájának nyilvántartásba vételét utasították el a területi választási bizottságok, így a Magyar Szocialista Párt (MSZP) két (Heves és Pest), valamint a Lehet Más a Politika – Zöldek (LMP- Zöldek) ugyancsak két (Fejér és Zala) vármegyében, míg három párt egy-egy vármegyében – az MMP Mindenki Magyarországa Néppárt Békésben, a Jobbik - Konzervatívok

(Jobbik) – Győr-Moson-Sopronban és a Nép Pártján Hajdú-Biharban – nem tudott indulni a választásokon a szándéka ellenére. A nemzetiségek közül Szabolcs-Szatmár-Beregben a Magyarországi Cigányközösség Fóruma (MCF) esett el a vármegyei megmérettetéstől.

Végül két vármegyében (Győr-Moson-Sopron és Pest) csupán négy lista szerepelt a szavazólapon. Nyolc vármegyében 5, háromban 6 és hatban (Baranya, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Tolna, Vas és Veszprém) 7 lista, vagyis ezen vármegyékben választhattak a legtöbb opció közül a szavazó polgárok.

A 19 vármegyében összesen 10 politikai párt és 8 civil szervezet állított listát. Minden vármegyében indított listát a Fidesz-KDNP pártszövetség, a Mi Hazánk Mozgalom (Mi Hazánk) és a Demokratikus Koalíció (DK). A Momentum Mozgalom (Momentum) két vármegye – Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg – kivételével mindegyikben, míg az MSZP a vármegyék többségében, 12-ben tudott listát állítani. Hat vármegyében volt jelen a választásokon az LMP- Zöldek, míg a Jobbik három vármegyei listán tűnt fel. Csupán egy-egy vármegyében indult a Magyar Kétfarkú Kutypárt (MKKP), a Második Reformkor Párt (2RK Párt) és a Nép Pártján.

A vármegyei listát állító civil szervezetek közül a Változást Akarók Nemzedéke Közéleti Egyesület (VAN Közéleti Egyesület) három helyen (Baranya, Tolna és Zala) is jelen volt, míg a VÁLASZ - Független Civilek Fehérvárét Egyesület (VÁLASZ FCF), a Közös Erővel Megyénkért Egyesület (KEM), a Somogyi Függetlenek Szövetsége, a „SOMOGYÉRT” Egyesület, az Összefogás Szabolcs-Szatmár-Bereg megye felemelkedéséért egyesület (Összefogás megyénkért), a Nyírségi Civil Kontroll és Jogvédő Iroda Egyesület (Nyírségi Civil Kontroll) és a Közösen Vas Megyéért Egyesület (Követ) csak egy vármegyében indult.

A vármegyei listák 89%-át politikai pártok állították és a 10 civil szervezeti lista csupán nyolc térségben jelent meg, mivel Somogyban és Szabolcs-Szatmár-Beregben két-két civil szervezet is versengett a mandátumok megszerzéséért.

A Fidesz-KDNP pártszövetség az elnyerhető 381 mandátum ellenére a 19 vármegyei listán összesen 680 jelöltet szerepeltetett. Egyedül Pest vármegyében nem érte el a jelöltek száma a megszerezhető mandátumok számát (a 46 fős közgyűlésbe 41 főt jelölt a kormányzó pártszövetség). Ezzel szemben Komárom-Esztergom, Tolna, valamint Zala vármegyékben a kétszeresét, míg Hevesben 2,5 és Somogyban 2,7-szeresét szerepeltették a jelölteknek a megszerezhető mandátumoknak, addig Baranyában és Fejérben háromszor annyi jelölt szerepelt a listákon, mint a mandátumok száma.

A listát állító többi párt zöme lényegesen szerényebb számú névsort regisztrált a nyilvántartásba vételnél. A Mi Hazánk a 19 vármegyében a megszerezhető mandátumszám 72%-ában, összesen 273 fővel állított jelöltet, sőt Bács-Kiskunban és Tolnában többet, míg Komárom-Esztergomban és Nógrádban azonos számban. A legkevesebb nevet tartalmazó listával (5 fő) Vas vármegyében rendelkeztek.

A DK 19 vármegyei listáján összesen 205 személlyel találkozhattunk, így az elérhető képviselői helyek több mint felét (54%) fedték le. Fejérben és Nógrádban a mandátumok számával azonos számú jelöltet szerepeltettek a listáikon. A legkisebb listával (5-5 fő) Heves és Somogy vármegyékben rendelkeztek.

A Momentum a 17 vármegyében elnyerhető mandátumok 39%-ányi jelöltet állított, 10 vagy annál több jelölt szerepelt a párt listáján Fejérben, Hajdú-Biharban, Pest és Csongrád-Csanádban. A szavazólapon látható 5 fő alkotta a jelöltek körét hét vármegyében.

Az MSZP az érintett 12 vármegyében elnyerhető mandátumok 58%-ában küldött jelöltet. Jász-Nagykun-Szolnokban a mandátumok számával azonos, míg Csongrád-Csanádban egyel kevesebb jelölt szerepelt a párt listáján. A legkisebb listával (5-5 fő) Békés és Vas vármegyékben rendelkeztek.

A parlamenti pártok közül még az LMP – Zöldek és a Jobbik vett részt a vármegyei közgyűlések választásában. Az LMP – Zöldek összesen hat vármegyében 28 jelölttel indult a választásnak. Érdekes, hogy Tolna és Vas vármegyékben a „látható” 5 fős listát sem töltötték fel. A Jobbik három listát állított összesen 24 jelölttel.

Három parlamenten kívüli párt egy-egy vármegyében tett kísérletet a mandátumszerzésre. Az MKKP Fejériben (7 fős listával), a 2RK Párt Hevesben (5 fővel) és a Nép Pártján Nógrádban (5 fővel) indított megyegyűlési listát.

A pártokon túl 8 vármegyében indult 8 civil szervezet 10 listáján összesen 124 jelölt szerepelt. A civil szerveződések aktivitását jelzi, hogy csupán Fejériben és Szabolcs-Szatmár-Beregben volt olyan lista, amelyen csak 5 fő szerepelt. Ezzel szemben Somogyban a Függetlenek (20 fővel), Baranyában a VAN Közéleti Egyesület (21 fővel) és Szabolcs-Szatmár-Beregben az ÖSSZEFOGÁS MEGYÉNKÉRT (25 fővel) az elnyerhető mandátummal azonos, vagy azt meghaladó létszámú listát állított.

Össességében rögzíthetjük, hogy a parlamentben frakcióval rendelkező pártok közül egyedül a Párbeszéd Magyarországért Párt (Párbeszéd) továbbra sem volt jelen a vármegyei választásokon. Ugyan a listákon szereplő nevek száma önmagában nem hat ki a választás eredményére, viszont mindenképpen jelzi, hogy az adott vármegyében a politikai formáció milyen mozgósító erővel és képességgel rendelkezik. A parlamenti pártok közül csak a Fidesz-KDNP pártszövetség, a Mi Hazánk és a DK tudott mind a 19 vármegyében listát állítani, ami egyben a mandátumszerzés alapfeltétele.

I. táblázat: A vármegyei listák és a képviselőjelöltek száma 2024
Table 1: On the county lists and the number of candidates 2024

Vármegye	Fidesz-KDNP	Mi Hazánk	DK	Momentum	MSZP	LMP-Zöldek	Jobbik	MKKP	2RK Párt	Nép pártján	Civil	Összesen
Bács-Kiskun	29	26	8	5	8							76
Baranya	54	7	8	7	13	5					21	115
Békés	24	10	11	5	5							55
Borsod-Abaúj-Zemplén	40	25	9	7	15							96
Csongrád-Csanád	26	15	14	16	18							89
Fejér	60	19	20	10				7			5	121
Győr-Moson-Sopron	34	7	13	5								59
Hajdú-Bihar	41	16	15	12	9							93
Heves	38	8	5	9			8		5			73
Jász-Nagykun-Szolnok	32	12	8	5	18	5	9					89
Komárom-Esztergom	30	15	6	5	12						13	81
Nógrád	25	15	15	5	7	5				5		77
Pest	41	20	25	16								102
Somogy	41	10	5								20+9	85
Szabolcs-Szatmár-Bereg	48	22	10								25+5	110
Tolna	30	19	9	5	9	3					9	84
Vas	27	5	7	6	5	3					7	60
Veszprém	30	12	10	6	11	7	7					83
Zala	30	10	7	9							10	66
Összesen	680	273	205	133	130	28	24	7	5	5	124	1614

Forrás: saját szerkesztés a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján.

Source: based on National Election Office own editing.

VÁRMEGYEI KÖZGYŰLÉSI TAGJELÖLTEK

A listákon szereplő 1614 vármegyei közgyűlési tagjelölt áttekintésénél kiemelt szempont volt, hogy szerepelnek-e rajta polgármesterjelöltek, kik a listavezetők és milyen arányban szerepelnek a listákon a nők. A polgármesterjelöltek összevetése a vármegyei listákkal azért fontos szempont, mert ez mutatja meg leginkább, hogy az egyes politikai pártok és civil szerveződések milyen mértékben vannak jelen az önkormányzatok életében és milyen települési aktivitással rendelkeznek. A nők szerepvállalásánál fontosabb szempontok is felmerülhetnek, így a jelöltek kora, idősödése, iskolai végzettsége, lakó és munkahelye, viszont a nyilvános és teljes országos adatbázis, vagyis a Nemzeti Választási Iroda honlapja (NVI, 2024) mindezen szempontokat nem jeleníti meg.

Néhány párt listáján több korábbi ismert országos politikus, volt országgyűlési képviselő is szerepelt, de ennek részletes elemzésétől eltekintek.

A Baranya vármegyei Fidesz-KDNP lista utolsó helyein viszont jelenleg is aktív országgyűlési képviselők szerepeltek (Dr. Hoppál Péter 52. és Nagy Csaba 54.). Fejérben Tessely Zoltán országgyűlési képviselő zárta a kormánypártok listáját, a 60. helyen.

A Mi Hazánk listáját Csongrád-Csanád vármegyében Toroczka László, míg a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyeit dr. Apáti István, jelenlegi országgyűlési képviselő vezette. A Jobbik listáját Jász-Nagykun-Szolnokban dr. Lukács László György vezette.

Kuriózum, hogy a 2019-es választáshoz hasonlóan a somogyi Fidesz-KDNP listán dr. Neszményi Zsolt, Somogy vármegye főispánja (most a 24. helyen) is szerepelt.

POLGÁRMESTERJELÖLTEK ÉS LISTAVEZETŐK

A 108 vármegyei listából 28-ban nem találtunk polgármesterjelöltet. Az 1614 vármegyei képviselőjelöltből összesen 463 olyan személy volt, aki indult valamelyik településen a polgármesteri tisztség elnyeréséért is.

A polgármesterjelöltek vármegyei listán való szerepeltetése szempontjából jelentős mértékű eltérést találhatunk az egyes pártok gyakorlatában.

A Fidesz-KDNP listáin minden vármegyében szerepeltek polgármesterjelöltek, összesen 310-en, vagyis a listán szereplők 46%-a egyben településvezetői tisztségért is indult. A legnagyobb arányban Hajdú-Biharban (71%), Fejérben (68%), Szabolcs-Szatmár-Beregen (65%) voltak polgármesterjelöltek a listán. Minden vármegyében találhattunk befutó helyen polgármesterjelöltet, kivéve Békést, ahol a legelőkelőbb helyezésű településvezető csak a 10. volt a listán.

A kormánypárti polgármesterjelöltek túlnyomó többsége, több mint 90%-a, 280 fő aktív polgármesterként vett részt a választásokon, ez a megállapítás érvényes Zala vármegyei listán szereplő valamennyi polgármesterjelöltre.

A Mi Hazánk tudott még – Baranya kivételével – valamennyi vármegyében legalább egy polgármesterjelöltet szerepeltetni a listáján. A 62 polgármesterjelölt között aktív polgármester viszont nem szerepelt a párt listáin. A DK 15 vármegyében összesen 27 polgármesterjelöltet szerepeltetett a listáikon, közülük hárman aktív polgármesterek is voltak. A Momentum kilenc vármegyében összesen 12 polgármesterjelöltet indított, közülük egy sem

töltötte be a választáskor a polgármesteri tisztséget. Az MSZP csupán hat vármegyében szerepeltetett polgármesterjelöltet a listáján, összesen 12-öt, viszont közülük 5-en aktív településvezetők is voltak. A vármegyei választásokon induló többi párt közül egyedül a Jobbik listáján, Jász-Nagykun-Szolnokban szerepeltek, igaz ott ketten is polgármesterjelöltek. A 10 civil szervezeti listán viszont összesen 35 polgármesterjelölt szerepelt, vagyis az összes listás jelöltjük 28%-a egyben településvezetői szerepért is küzdött. Az érintett jelölti körből 11 gyakorló polgármester is volt.

2. táblázat: A vármegyei listákon szereplő polgármesterjelöltek száma 2024
Table 2. Number of mayor candidates on the county lists 2024

Vármegye	Fidesz-KDNP	Mi Hazánk	DK	Momentum	MSZP	LMP-Zöldek	Jobbik	MKKP	2RK Párt	Nép párján	Civil	Összesen
Bács-Kiskun	13	7	2		1							23
Baranya	16		2	1	4	1					3	27
Békés	8	4	1									13
Borsod-Abaúj-Zemplén	14	2	1	1	4							22
Csongrád-Csanád	14	5	1	1								21
Fejér	41	4	1									46
Győr-Moson-Sopron	17	1										18
Hajdú-Bihar	29	4	2	4								39
Heves	18	1	1	1								21
Jász-Nagykun-Szolnok	14	1					2					17
Komárom-Esztergom	10	1			1						5	17
Nógrád	10	6	1							2		19
Pest	12	11	7	1								31
Somogy	23	1	1								7+4	36
Szabolcs-Szatmár-Bereg	31	3	2								4+2	42
Tolna	12	5	1	1	1						4	24
Vas	6	3		1	1						2	13
Veszprém	10	1	2	1								14
Zala	12	2	2								4	20
Összesen	310	62	27	12	12	1	2	0	0	2	35	463

Forrás: saját szerkesztés a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján.
Source: based on National Election Office own editing.

A 2019. október 13-tól 2024. október 1-ig tartott választási ciklusban, valamennyi vármegyében a Fidesz - Magyar Polgári Szövetség - Kereszténydemokrata Néppárt (Fidesz-KDNP) frakciók alkották az abszolút többséget (átlagosan: 64%), így a közgyűlések elnökei is mind kormánypártiak voltak.

„Végeredményben a Fidesz-KDNP teljes sikert aratott a megyei közgyűlési választásokon. Mindegyik megyében megszerezte az abszolút többséget, sőt az öt évvel korábbihoz viszonyítva tovább javította pozícióit.” (Zongor, 2020:20.)

A nyolcadik választási ciklust záró közgyűlési elnökök közül 13 vármegyében továbbra is vezették a Fidesz-KDNP listát, míg a ciklust záró elnök, Rideg László Bács-Kiskunban a 15. és dr. Juhász Attila Simon Hevesben a 31. helyen szerepelt. Négy vármegyében az addigi elnök (Békésben Zalai Mihály, Csongrád-Csanádban Gémes László, Győr-Moson-Sopronban Németh Zoltán és Tolnában Fehérvári Tamás) nem szerepelt a kormánypárti listán, így velük októbertől a közgyűlésekben már nem találkozhattunk.

A NŐK JELENLÉTE A LISTÁKON

A vármegyei önkormányzatok összetételében tradicionálisan erőteljes férfiuralom uralkodik. 2024-ben a vármegyei 108 listán szereplő 1614 képviselőjelöltből mindösszesen 350 (22%) volt nő. Az egyes listákat állító pártok és szervezetek listáin belül a nők aránya értelemszerűen még jelentősebb eltéréseket mutat.

A Fidesz-KDNP mind a 19 vármegyei listáján találkozhattunk legalább egy (Csongrád-Csanád és Zala esetében) női jelölttel. A kormánypárti jelöltek között van a legkisebb arányban, 17%-ban nő. A listavezetők között is csak eggyel találkozhattunk, Borsod-Abaúj-Zemplénben, ahol a közgyűlés elnöke Bánné dr. Gál Boglárka vezette a jelöltek sorát.

A Mi Hazánk listáin a nők aránya némileg magasabb, 18%, viszont Vas vármegyében nem állítottak nőt a listájukra, viszont Nógrádban a listavezető is hölgy volt.

A DK valamennyi listáján találkozhattunk nővel, amelyek aránya 30% és hét vármegyében – Bács-Kiskun, Baranya, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér, Pest és Vas – nő vezette a párt listáját.

A Momentum Tolna vármegyét kivéve valamennyi listáján szerepeltetett legalább egy hölgyet. A nők aránya a jelöltek között 24% volt és két helyen – Békésben és Nógrádban – nő volt a listavezető.

Az MSZP által állított listákon Vas és Veszprém vármegyéket kivéve mindenhol volt nő, akiknek az aránya a jelöltek között 25% és Csongrád-Csanádban, valamint Hajdú-Biharban női listavezetővel indultak.

A mindössze hat vármegyében induló LMP - Zöldek listáin találkozhattunk legnagyobb arányban (61%) hölgyekkel és három helyen – Baranya, Jász-Nagykun-Szolnok és Nógrád – a listavezető nő volt, sőt Jász-Nagykun-Szolnok esetében mind az öt jelöltjük hölgy volt.

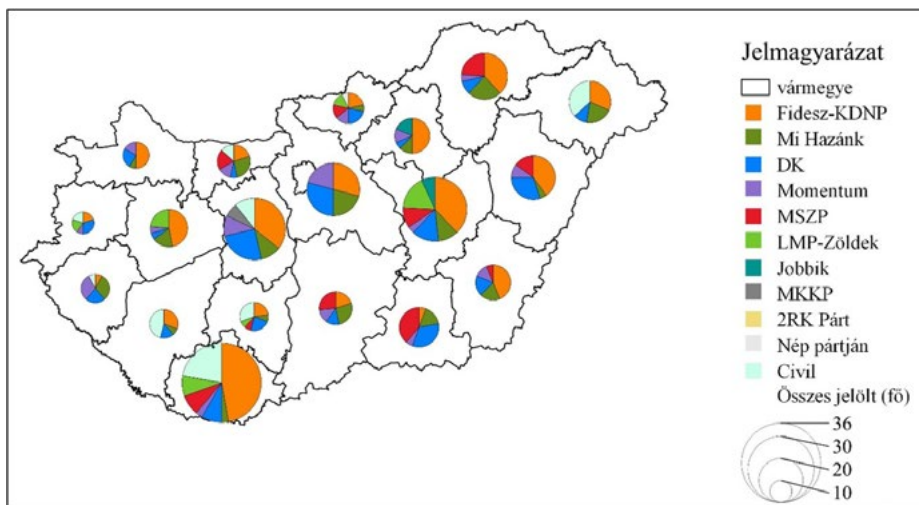
A három vármegyében listát állító Jobbik esetében annak ellenére, hogy Veszprémben nem szerepelt nő a jelöltek között, az arányuk mégis 21% volt.

A másik három kispárt esetében a kissozások miatt külön elemzésre nincs szükség, ezzel szemben a 10 civil lista mindegyikén voltak nők és az arányuk a jelöltek között átlag feletti,

27% volt, sőt a Somogyért listáját az egyesületet alapító, nemrég elhunyt Gyenesei István felesége, Gyeneseiné Kaszás Hajnalka vezette.

Természetesen a nők közvetlen részvételét a vármegyei politizálásban döntően meghatározza, hogy mely párt listáján és mennyire befutó helyen szerepeltek. Látva az egyes listákon elfoglalt helyüket nem meglepő, hogy a képviselők között még alacsonyabb arányban találkozhatunk hölgyekkel.

1. ábra: A vármegyei listákon szereplő női jelöltek száma, 2024
 Figure 1: On the number of women candidates on the county lists, 2024

Forrás: a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján készítette Zongor Gábor és Pozsgai Andrea.
 Source: based on data from the National Election Office by Gábor Zongor and Andrea Pozsgai.

A VÁRMEGYEI KÖZGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK EREDMÉNYE

A vármegyei közgyűlési tagok választási eredménye az öt évvel korábbiakhoz képest látványosan jelentős változást nem mutat. Most is a Fidesz-KDNP kormánypárti szövetség nyerte el a mandátumok túlnyomó többségét: a 381 képviselői helyből 227-et, vagyis a mandátumok csaknem 60%-át szerezték meg a kormánypárti képviselők. Ez a 2019-es eredménynél némileg rosszabb, mert akkor 64%-os sikert értek el és 245 képviselői helyet szereztek.

A mostani választáson Pest vármegyét (46%) kivéve mindenhol abszolút többségre tettek szert. Tíz vármegyében átlag feletti támogatottságot értek el. A legnagyobb sikert Tolna (73%), Szabolcs-Szatmár-Bereg (68%) és Baranya, Nógrád és Vas (egyaránt 67%-kal) vármegyékben érték el. Három vármegyében (Heves, Somogy és Zala) az országos átlagnak megfelelő arányú mandátumhoz jutottak, és csupán öt vármegyében nem érték el a 60%-ot, viszont legalább egy mandátumnyi többséggel rendelkeznek.

A kormánypártokon túl a Mi Hazánk és a DK tudott még minden vármegyében legalább egy mandátumhoz jutni. Ez a két párt birtokolja a mandátumok több mint egynegyedét. A legnagyobb növekedést a Mi Hazánk érte el az öt év elteltével, míg 2019-ben összesen 8 megyében 8 képviselői helyet szereztek, 2024-ben 62 mandátummal (16,3%) a második helyet szereztek meg, míg a képzeletbeli dobogó harmadik helyére a DK került, 40 mandátummal (10,5%).

A Momentum mind a 17 vármegyében, ahol indult, szerzett mandátumot, összesen 37-et (9,7%) és Pest vármegyében 10 képviselői hellyel a második legnagyobb frakciót alkotja. Az MSZP csupán egy helyen, Borsod-Abaúj-Zemplénben szerzett mindössze egy mandátumot, így a vármegyei politizálásból lényegében már kiesett. A szocialistákat megelőzi a Jobbik két vármegyében (Heves és Jász-Nagykun-Szolnok) szerzett egy-egy mandátummal, sőt az MKKP is Fejériben szerzett két képviselői helyével. A tíz civilszervezeti listából hét jutott mandátumhoz. Somogyban mindkét civil lista szerzett legalább egy képviselői helyet, míg a Szabolcs-Szatmár-Beregben az egyik civil lista (Összefogás megyénkért) két mandátumhoz is jutott.

Ezzel szemben a VAN Közéleti Egyesület, amely három vármegyében is indult, csak Baranyában jutott mandátumhoz.

Három politikai párt, az LMP- Zöldek, a 2RK Párt és a Nép Pártján mandátum nélkül maradtak.

Így a választásokon résztvevő 108 listából 23 nem szerzett mandátumot.

A vármegyék többségében, 11 helyen 4 politikai csoportosulásra oszlik a képviselő-testület. Ebből 10 esetben a megyegyűlést a Fidesz-KDNP, a Mi Hazánk, a DK és a Momentum képviselői alkotják. Hét vármegyében 5 „frakció” alakulhatott, három esetben a civil képviselők jelenlétének köszönhetően. A legtöbb csoportosulás, hat Fejér vármegyében jött létre.

3. táblázat: A vármegyei közgyűlési mandátumok száma, 2024
Table 3: On the number of mandates for the county council, 2024

Vármegye	Fidesz-KDNP	Mi Hazánk	DK	Momentum	MSZP	LMP-Zöldek	MKKP	2RK Párt	Jobbik	Nép pártján	Civil	Összesen
Bács-Kiskun	14	5	2	2								23
Baranya	12	2	2	1							1	18
Békés	9	3	2	2								16
Borsod-Abaúj-Zemplén	17	5	3	2	1							28
Csongrád-Csanád	10	5	2	2								19
Fejér	11	3	2	1			2				1	20
Győr-Moson-Sopron	13	4	2	3								22
Hajdú-Bihar	15	4	2	3								24
Heves	9	2	2	1					1			15
Jász-Nagykun-Szolnok	11	3	2	1					1			18
Komárom-Esztergom	8	2	2	2							1	15
Nógrád	10	3	1	1								15
Pest	21	8	7	10								46
Somogy	9	1	1								3+1	15
Szabolcs-Szatmár-Bereg	17	4	2								2	25
Tolna	11	2	1	1								15
Vas	10	2	1	1							1	15
Veszprém	11	2	2	2								17
Zala	9	2	2	2								15
Összesen	227	62	40	37	1	0	2	0	2	0	10	381

Forrás: saját szerkesztés a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján.
Source: based on National Election Office own editing.

POLGÁRMESTEREK A KÖZGYŰLÉSEKBEN

A nagyszámok törvénye e tekintetben is érvényesült, ugyanis nem meglepő módon a legtöbb polgármesterjelöltet listára állító Fidesz-KDNP frakcióiban ül a legtöbb, összesen 57 frissen megválasztott polgármester is. A kormánypárti közgyűlési tagok egynegyede egyben aktív polgármester is.

Békés vármegyét kivéve a kormánypárti frakciókban valamennyi megyegyűlésben találkozhatunk legalább egy polgármesterrel. A helyzetet némileg árnyalja, hogy további 19 olyan képviselő is ül a kormánypárti frakciókban, aki indult a polgármesteri választáson, de nem járt sikerrel, köztük több olyan is, aki most veszítette el a polgármesteri tisztségét.

Fidesz-KDNP pártszövetségen túl csupán a DK – három vármegyében egy-egy – és a Momentum – két vármegyében egy-egy – esetében találkozhatunk elvétve polgármesterrel a képviselőcsoportban. A többi sikeres listával rendelkező szerveződés esetében nincs aktív polgármester a képviselők között.

4. táblázat: A vármegyei közgyűlési tag polgármesterek száma, 2024
Table 4: Mayors who are members of the county council, 2024

Vármegye	Fidesz-KDNP	Mi Hazánk	DK	Momentum	MSZP	Jobbik	MKKP	Civil	Összesen
Bács-Kiskun	3	0	0	0					3
Baranya	3	0	0	0				0	3
Békés	0	0	0	0					0
Borsod-Abaúj-Zemplén	6	0	0	1	0				7
Csongrád-Csanád	5	0	0	0			0		5
Fejér	4	0	0	0			0	0	4
Győr-Moson-Sopron	3	0	0	0					3
Hajdú-Bihar	6	0	1	1					8
Heves	2	0	0	0		0			2
Jász-Nagykun-Szolnok	1	0	0	0		0			1
Komárom-Esztergom	2	0	0	0				0	2
Nógrád	1	0	0	0					1
Pest	5	0	0	0					5
Somogy	1	0	0					0	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6	0	0					0	6
Tolna	4	0	0	0					4
Vás	1	0	0	0				0	1
Veszprém	3	0	1	0					4
Zala	1	0	1	0					2
Összesen	57	0	3	2	0	0	0	0	62

Forrás: saját szerkesztés a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján.
Source: based on National Election Office own editing.

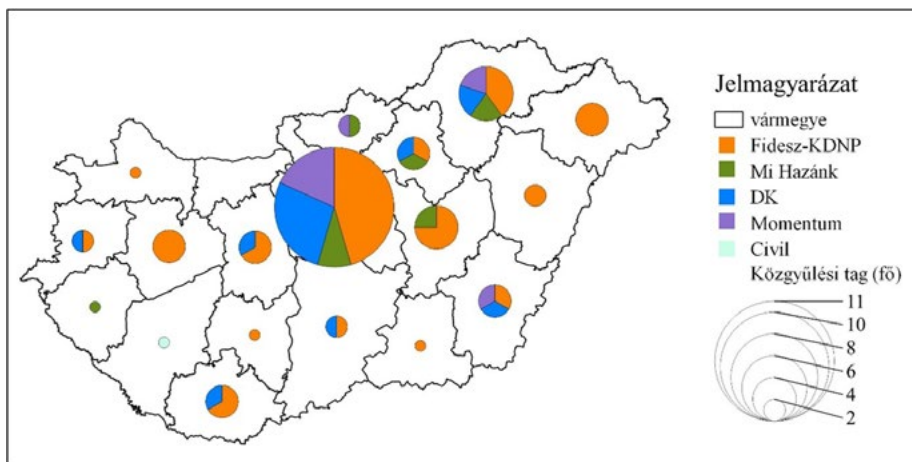
NŐI KÉPVISELŐK A VÁRMEGYEI KÖZGYŰLÉSEKBEN

Ahogy a jelöltek áttekintésekor már jeleztem, a nők jelenléte a megyegyűlésekben meglehetősen alacsony arányt képvisel. Országos összesítésben a 381 vármegyei közgyűlési tagból csupán 51 nő került megválasztásra a listákon, ami 13%-ot épp hogy meghaladó arány. Arányát tekintve a legtöbb nő, 25% a DK frakciókban található.

A megválasztott nők aránya a kormánypárti (12,77%) és a Momentum (13,51%) képviselőcsoportjaiban közel azonos.

A nők legkisebb arányban a Mi Hazánk (9,67%) és a civil szerveződések (10%) esetében vannak jelen. A néhány mandátumot szerzett MKKP, Jobbik és MSZP képviselői mindegyike férfi, akárcsak Komárom-Esztergom vármegye 15 fős közgyűlésében, ahol egyetlen nő sincsen. Csupán egy-egy hölgygel találkozhatunk Csongrád-Csanád, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Tolna és Zala vármegyékben.

2. ábra: A női vármegyei közgyűlési tagok, 2024
Figure 2: About women county councillors, 2024

Megjegyzés: az MSZP (1fő), az MKKP (2) és a Jobbik (2) képviselők mindegyike férfi.
Forrás: a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján készítette Zongor Gábor és Pozsgai Andrea.
Note: MSZP (1person), MKKP(2) and the Jobbik (2) representatives are all male.
Source: based on data from the National Election Office by Gábor Zongor and Andrea Pozsgai.

A KÖZGYŰLÉSI ELNÖKÖKRŐL

Miután a Fidesz-KDNP Pest vármegyéjét kivéve mindenütt abszolút többséget szerzett, így a közgyűlési elnökök választása többnyire nem okozott meglepetést és politikai izgalmat. A legnagyobb létszámú, Pest vármegyei közgyűlésben a 46 fős testületből 21 mandátummal a kormánypártok szövetsége rendelkezik, így a minősített többséghez szükséges volt egyéb pártok támogatása is. A Mi Hazánk nyíltan vállalta Szabó István elnök ismételt megválasztásának a támogatását a működőképesség biztosítása érdekében.¹

Az ismételten megválasztott 13 régi új elnök mindegyike vezette a kormánypárt vármegyei listáját. A legrégebb óta funkcióban lévő elnök, Seszták Oszkár (Szabolcs-Szatmár-Bereg), akit 2008. áprilisban választottak meg a lemondott Fülöp István helyére, így már ötödször tölti be az elnöki tiszteket. Ugyancsak ötszörös elnök Popovics György

(Komárom-Esztergom), akit először Völner Pál államtitkári kinevezését követően 2010. májusában választottak meg a közgyűlés elnökévé. Háromszoros közgyűlési elnökök dr. Molnár Krisztián (Fejér), Pajna Zoltán (Hajdú-Bihar), Skuczai Nándor (Nógrád), Szabó István (Pest), Bíró Norbert (Somogy), Majthényi László (Vas), Polgárdy Imre (Veszprém) és dr. Pál Attila (Zala).

Hat vármegyében (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád-Csanád, Győr-Moson-Sopron, Heves és Tolna) került megválasztásra új személy elnöknek, közülük egyedül a Csongrád-Csanád vármegyében nem a listavezető lett az elnök, itt a Fidesz-KDNP listát Nagy Attila Gyula vezette, de a 2. helyen szereplő Mágori András József került megválasztásra.

RÖVID ÖSSZEGZÉS

A 2024-es vármegyei választások sem okoztak jelentősebb izgalmakat. A kormánypártok szövetsége lényegében meggyőző fölényrel nyert, a Pest vármegyei relatív gyengébb eredmény ellenére. Továbbra is narancssárga a magyar vidék. Az ellenzéki pártok közül lényegében három van még viszonylag jelen a vármegyei politikai életben, a Mi Hazánk (62 mandátum), a DK (40) és a Momentum (37).

Az egy vármegye egy lista rendszere döntően az országos politikai pártoknak kedvez, és nem jelenik meg sem a vármegye térségi szerepe, sem a belső eltérő térségei, járásai, tájegységei. A döntő szerepet játszó Fidesz-KDNP lista összeállítása határozza meg lényegében, hogy miképpen jelennek meg az egyes térségek a megyegyűlésekben. A polgármesterek jelenléte a vármegyei közgyűlésekben is döntően a kormánypártok listaállításán múlt. A 62 polgármester megyegyűlési tagból 57 a Fidesz-KDNP frakciókban ül. A fővárosi és a megyei jogú városi önkormányzatokat értelemszerűen kihagyva, a 19 vármegyei közgyűlésben 2024-ben kezdődött ciklusban a képviselők között mindössze 2% egyben polgármester is. Amennyiben településtípus szerint vizsgáljuk a területi és települési önkormányzati szerepet is betöltő vezetőket, akkor megállapítható, hogy összesen 31 városi és ugyancsak 31 községi polgármester ül a megyegyűlésekben. Így a vidéki várost vezetőik csaknem 10%-a tagja valamelyik vármegyei közgyűlésnek, míg a község esetében ez alig 1%-ot jelent.

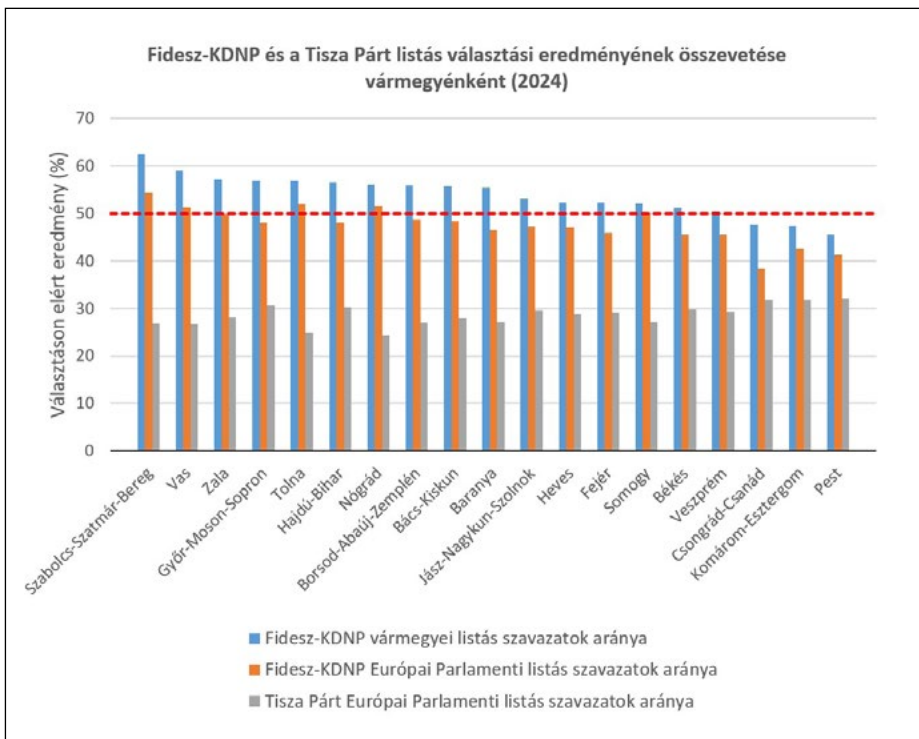
Természetesen a jelenlegi vármegyei önkormányzatoktól a térségi szerepet is nehéz számon kérni, mivel érdemi befolyásuk, szerepük és hatáskörük a területükön zajló folyamatokra nincsen, így lényegében a választott testületek egyfajta térségi leképezését jelentik a nagypolitikának. A vármegyékben a választott szereplők helyett a kormányzatot képviselő főispánok és hivatalaik súlya egyre erősebb. A főispánok kiválasztásába viszont a vármegyei polgároknak nincsen beleszólása, így a vármegyei listás választással megvalósuló térségi politikai felhatalmazás lényegében nem eredményez érdemi hatást kiváltó szerepet.

A 2024. június 9-ei választási napon a vármegyei választásokon a Tisza Párt nem volt jelen. Ugyanakkor az Európai Parlamenti választás révén mégis mérhető, hogy az egyes vármegyékben milyen erőt képviselt a választás napján. Amennyiben összevetjük a Fidesz-KDNP vármegyei és az EP listára adott szavazati arányait, akkor látható, hogy míg a vármegyei szavazáskor csupán három helyen (Csongrád-Csanád (47,66%), Komárom-Esztergom (47,47) és Pest (45,64)) azok nem haladták meg az 50%-ot, addig az EP

lista esetén csupán öt vármegyében (Nógrád, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna és Vas) voltak többségben a kormánypárti voksok.

A Fidesz-KDNP támogatottságának aránya mindkét lista esetében hasonló arány-eltolódásokat tükröz az egyes vármegyékben. A legnagyobb arányú a kormánypártok támogatottsága Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, ahol az önkormányzati listán 62,49%-ot, míg az EP listán 54,47%-ot értek el. Ezzel szemben a leggyengébben Pest vármegyében szerepeltek, az önkormányzati listán 45,64%-ot, míg az EP listán 38,32%-ot szereztek. A Tisza Párt EP listás eredményével összevetésben érzékelhető, hogy az egyes vármegyékben szinkron van a két párt támogatottsági, illetve elutasítási arányában. Így nem meglepő, hogy a Tisza Párt Pest vármegyében volt a legsikeresebb (32,09%), ahol csupán 9,29% volt a két párt listájára adott szavazatok között. A legkisebb különbség a pártok támogatottsága között viszont Csongrád-Csanádban (6,61%) volt. A legnagyobb különbség érthető módon a Fidesz javára Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében (27,67%) volt.

3. ábra: Fidesz-KDNP és a Tisza Párt listás választási eredmények összevetése vármegyénként, 2024
Figure 3: Fidesz-KDNP and the Tisza Párt list election results by county, 2024

Forrás: a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján készítette Zongor Gábor és Horváth Csanád Bátor.

Source: based on data from the National Election Office by Gábor Zongor and Csanád Bátor Horváth.

Természetesen a kétféle választás összevetéséből jelentősebb következtetések nem vonhatóak le, viszont a Tisza Párt részvétele esetén biztosan állítható, hogy nem lenne ennyire egyszínű a vármegyéek összetétele.

Mindent összevetve a vármegyei választások elemzése alapján állítható, hogy a vidék helyi önkormányzataiban a kormánypártok beágyazódottsága és aktivitása továbbra is meggyőző eredményre vezetett 2024. június 9-én.

JEGYZETEK

- 1 Lásd: A Mi Hazánk egyetlen párttal sem kötött koalíciós megállapodást!, 2024. október 2. Elérhető: <https://mihazank.hu/a-mi-hazank-egyetlen-parttal-sem-kotott-koalicios-megallapodast/> „Pest vármegyében pedig azért szavazták meg a Mi Hazánk képviselői a fideszes közgyűlési elnököt, mert nem volt jobb lehetőségük. Egyetlen jelölt volt ugyanis, a választópolgároktól legtöbb szavazatot kapó, de a többséget megszerezni képtelen Fidesz jelöltje. Ha a Mi Hazánk nem szavazza meg, akkor a Momentummal és a DK-val kerül egy csapatba, akik csak a cirkuszt, anarchiát, a működés-képtelenséget akarták elérni.”

IRODALOMJEGYZÉK

- Kákai László: Újabb frontvonalak?, *Megyei önkormányzati választások Tolna megyében*, Comitatus, 1995/5, 48–57.
- Pálné Kovács Ilona: *Miért hagytuk?*, Comitatus, 2015/3-4, 32–37.
- Pálné Kovács Ilona: *A középszintű kormányzás helyzete és perspektívái Magyarországon*, Budapest, 2019, 222.
- Zongor Gábor: *A lebegő megye*, Társadalmi Szemle, 1991/12, 53–58.
- Zongor Gábor: *A kormánypártok biztos bázisai – Összefoglaló a megyei önkormányzati választásokról 2019*, Comitatus, 2020/1, 12–28.

JOGSZABÁLYOK

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) tizennegyedik módosítás 3. cikk. Záró és vegyes rendelkezések 28. pontja. Hatályos: 2023. január 1-től.
- 2010. évi L. törvény a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról 7. §.

INTERNETES FORRÁSOK

- *Nemzeti Választási Iroda (NVI)*, <https://vtr.valasztas.hu/onk2024>